

Νέστορος Κουράκη: «Κλασικά ιδεώδη για μια σύγχρονη παιδεία», Εκδόσεις: Ροές, Αθήνα, 2009.

Το τελευταίο συγγραφικό έργο του Καθηγητή Εγκληματολογίας στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών, Νέστορος Κουράκη, υπό τον εύγλωττο τίτλο «Κλασικά ιδεώδη για μια σύγχρονη παιδεία», δεν συνιστά μόνον μία αναδίφηση στα κλασικά πνευματικά ιδεώδη του αρχαιοελληνικού κόσμου. Ταυτόχρονα, αναδεικνύει την «αγωνία» ενός πνευματικού ανθρώπου και ευαίσθητου διδασκάλου για την υπέρβαση του πνευματικού αδιεξόδου στη σύγχρονη παιδεία, μέσω της πνευματικότητας, της ηθικότητας και του ανθρωπισμού που απηχούν οι αξίες του αρχαιοελληνικού πολιτισμού.

Το βιβλίο, με πρόλογο του Ακαδημαϊκού Καθηγητή, Κωνσταντίνου Δεσποτόπουλου, απαρτίζεται, μετά το εισαγωγικό σημείωμα του συγγραφέως, από τέσσερα κεφάλαια-ενότητες.

Στην πρώτη ενότητα εξ αυτών, ο συγγραφέας συναντά τα κύρια χαρακτηριστικά του κλασικού πολιτισμού, μέσα κυρίως από δύο θεμελιακά αξιώματά του, εγγεγραμμένα στον πρόναο του περίφημου ναού του Απόλλωνα, στο ιερό των Δελφών. Πρόκειται, κατά τον συγγραφέα, για τα κορυφαία αξιώματα της «Δελφικής Ιδέας», δηλαδή το «Γνώθι σαυτόν» και το «Μηδέν άγαν». Αυτά συνιστούν το ακρογωνιαίο πνευματικό υπόβαθρο για τη συνειδητή αυτοδιαμόρφωση και ηθική τελείωση του ελεύθερου ανθρώπου στο κλασικό ιδεώδες, αξίες που συνεχονται ευθέως με θεμελιώδεις αρετές της σωκρατικής σκέψης και διδασκαλίας.

Στο δεύτερο κεφάλαιο του πονήματός του, ο συγγραφέας ανατέμνει το αξιακό σύστημα των κλασικών ιδεωδών, μέσα από τέσσερις έννοιες – αξίες, οι οποίες, κατ' αυτόν, αφορούν αντίστοιχα στις τέσσερις βασικές εκφάνσεις του ανθρώπινου πολιτισμού: πρόκειται για την ευνομία στον χώρο της πολιτικής, την αρετή στον χώρο της ηθικής, την αλήθεια στον χώρο της επιστήμης και το κάλλος στον χώρο της τέχνης. Η πραγμάτωση των επιμέρους αυτών αξιών στα αντίστοιχα πεδία εφαρμογής τους αναδεικνύει τον πνευματικό άθλο του αρχαιοελληνικού κόσμου και επιβεβαιώνει τη σημασία τους, ως μοναδικών προϋποθέσεων για τη δημιουργία μιας κοινωνίας υψηλής ηθικότητας και ανθρωποκεντρικού προσανατολισμού.

Η τρίτη ενότητα του βιβλίου έχει ως αφηγητικό σημείο το ερώτημα, για το πού οφείλεται η αφθαρσία, η διαχρονικότητα του αρχαιοελληνικού πολιτισμού. Με το ζήτημα αυτό άλλωστε συνεχεται άμεσα και το επόμενο, αγωνιώδες ερώτημα του συγγραφέα του έργου: πόσο σημαντική δηλαδή και αξιοποιήσιμη είναι η κλασική αυτή κληρονομιά στην εποχή μας; Είναι αξιοσημείωτη εδώ η παράθεση, στο βιβλίο, στοιχείων που καταδεικνύουν τις ρίζες της νεώτερης ευρωπαϊκής σκέψης και του μετά την Αναγέννηση ανθρωπισμού στα επιτεύγματα του αρχαίου κόσμου.

Τέλος, το τέταρτο κεφάλαιο του έργου είναι ολόκληρο αφιερωμένο στην ενσάρκωση των κλασικών ιδεωδών σε ένα ιδανικό ανθρώπινο πρότυπο, όπως αυτό αναδεικνύεται ανάγλυφα στα «Ηθικά Νικομάχεια» του Αριστοτέλους. Ο άνθρωπος αυτός, έχοντας κατακτήσει την αυτογνωσία, μέσω της αυτάρκειας και του μέτρου, αναδεικνύεται, κατά την άποψη του συγγραφέως, σε διαχρονικό ιδανικό πρότυπο, χρήσιμο ακόμη και για τις σύγχρονες κοινωνίες.

Το ζήτημα της διερεύνησης του κόσμου των κλασικών ιδεωδών είναι βέβαια ατελείωτο και ούτε ο συγγραφέας του βιβλίου ανάγει προφανώς σε σκοπό της μελέτης του την εξαντλητική παράθεση αυτού. Όμως, η δημιουργική έμπνευση που χαρακτηρίζει το έργο οδηγεί σε μία μεστή κατανόηση και εμπάθυνση των διαχρονικών αξιών που κληροδότησε ο αρχαιοελληνικός κόσμος στη σύγχρονη εποχή και επιτυγχάνει απόλυτα την ανάδειξη της μοναδικής αξίας του κληροδοτήματος της κλασικής εποχής στις μέρες μας, ανάδειξη απαραίτητη για την οικοδόμηση μιας ηθικά στέρεης και πνευματικά ανώτερης ανθρωπιστικής παιδείας.

Νικόλαος Γ. Δημητράτος
Λέκτωρ Πανεπιστημίου Αθηνών